

ΜΕΛΕΤΕΣ

- Γ. Ορφανίδης, 'Η συμφωνία εξυγίανσως και η συμμετοχή του Δημοσίου και του ΕΦΚΑ'
- Α. Κωνσταντινίδης, 'Οι τροποποιήσεις στον ΚΠΔ σχετικά με τα ένδικα μέσα μετά το ν. 4855/2021'
- Ι. Μάρκου, 'Actio pro socio και αρχή νομιμότητας'

ΣΧΟΛΙΑΣΜΕΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- ΣτΕ Ολ 992/2023, 'Εκτός σχεδίου δόμηση', Κ. Σαμαρτζής
- ΣτΕ 933/2023, 'Η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης και το ΣτΕ', Α. Αργυρός

- ΑΠ 417/2023, 'Πρόωρη λύσης ασφαλιστικής σύμβασης και τροχαίο ατύχημα', Π. Βρετιός
- ΑΠ 243/2023, "Το έννομο συμφέρον για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής από τρίτο σε σύμβαση ομαδικής ασφάλισης", Σ. Παπαχατζής
- ΕφΑθ 636/2023 & 1279/2023, 'Η δυνατότητα μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια από μία Τράπεζα σε άλλη', Ν. Κατηφόρης
- ΠρωτΑθ 67698/2023 'Η υποχρεωτική διαμεσολάβηση στις διαφορές του αρθρ. 1514 ΑΚ', Κ. Κουτσουλέλος
- ΕΣΡ 124/2022, 'Ανάκληση διαγραφής Ρ/Σ λόγω αθωωτικής ποινικής απόφασης', Ε. Λασκαρίδης

ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

- Α. Λιγωμένου, 'Η αξιοκρατία κινητήρια δύναμη στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα'
- Δ. Αυγητίδης, 'Η αλληλέγγυα ευθύνη των διοικούντων ΑΕ'
- Επισκόπηση νομολογίας πολιτικών δικαστηρίων, Φ. Καρατζένης, Χρ. Κατσόγιαννου, Ν. Νάκης, Μ. Χατζηφώτης
- Επισκόπηση νομολογίας ποινικών τμημάτων ΑΠ, Στ. Χούρσογλου
- Επισκόπηση νομολογίας ΕΔΔΑ, Β. Χειρδάρης
- Νομολογία ΔΕΕ, Ν.-Φ. Κοσμίδη-Μουταφίδου

ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

Δικηγορικός
Σύλλογος
Αθηνών

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

Εκδοση του Δικηγορικού
Συλλόγου Αθηνών

Διμηνιαίο Νομικό
Περιοδικό

Τόμος 71 - Τεύχος 6
Νοεμβρίου - Δεκεμβρίου 2023
Γενικά ευρετήρια 2023

ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Εκδότης:

Δημήτρης Κ. Βερβεσός, Πρόεδρος Δ.Σ.Α.

Σύμβουλος Έκδοσης:

Χριστόφορος Δ. Αργυρόπουλος, Δικηγόρος

Εντεταλμένη Σύμβουλος Δ.Σ.Α.:

Χριστίνα Ε. Τσαγκλή, Δικηγόρος, Σύμβουλος Δ.Σ.Α.

Διευθυντής Σύνταξης:

Σταμάτης Δ. Γρύλλης, Δικηγόρος

Διευθυντής Συνακτικής Επιτροπής:

Νικόλαος Γ. Νάκης, Δικηγόρος - Δ.Ν.

Επιστημονική Επιτροπή:

Γεώργιος Δ. Καλλιμόπουλος, Καθηγητής ΕΚΠΑ
(Πρόεδρος Επιστημονικής Επιτροπής)
Νικόλαος Κ. Κλαμαρή, Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ
Κωνσταντίνος Φ. Κалаβρός, Καθηγητής ΔΠΘ
Άγγελος Ι. Κωνσταντινίδης, Καθηγητής ΔΠΘ
Ιωάννης Ζ. Δρόσος, Καθηγητής ΕΚΠΑ
Μιχαήλ Κ. Αυγουστιανάκης, Καθηγητής ΕΚΠΑ
Γλυκερία Π. Σιούτη, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ
Δήμητρα Α. Παπαδοπούλου-Κλαμαρή, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ

Νικολόπουλος Δ. Παναγιώτης, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ
Μπακόπουλος Γ. Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ
Γεώργιος Ι. Δελλής, Καθηγητής ΕΚΠΑ
Ανδρέας Ι. Τσουρουφλής, Αναπληρωτής Καθηγητής Φορολογικού Δικαίου ΕΚΠΑ
Βασίλειος Δ. Τουντόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου

Συνακτική Επιτροπή:

Διονύσιος Ι. Αναγνώστου, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Δομνίκος Δ. Αρβανίτης, Δρ - Δικηγόρος
Αντώνης Π. Αργυρός, Δικηγόρος
Γεώργιος Δ. Βλασσόπουλος, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Παναγιώτης Ν. Βρεττός, Δικηγόρος
Γεράσιμος Γ. Γκασσούκας, Δικηγόρος
Φώτης Δ. Καρατζένης, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Ιωάννα Δ. Καραχάλιου, Δικηγόρος
Αδαμαντία Δ. Κατσαούνη, Δικηγόρος
Χριστίνα Ι. Κατσογιάννου, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Χρήστος Α. Κλειώσης, Δικηγόρος
Ευτυχία Ε. Κλουδά, Δικηγόρος
Θέμης Θ. Κλουκίνας, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Κωνσταντία (Νάντια) Π. Κοπρούλη, Δικηγόρος - Δ.Ν.
Δημήτριος Π. Κυριακαράκος, Δικηγόρος
Σπυρίδων Π. Λάλας, Δικηγόρος
Μαρία Μ. Λαμπαδάκη, Δικηγόρος

Μανώλης Ι. Λασκαρίδης, Δικηγόρος - Δ.Ν.

Γεώργιος Χ. Μελισσάρης, Δικηγόρος
Χρήστος Π. Μήλιος, Δικηγόρος
Αθανάσιος Ι. Μιχαήλ, Δικηγόρος
Χριστίνα Δ. Παναγοπούλα, Δικηγόρος
Ιωάννης Ε. Παντελίδης, Δικηγόρος
Σωκράτης Μ. Παπαχατζής, Δικηγόρος
Κωνσταντίνος Π. Σαμαρτζής, Δικηγόρος
Αριστέα Κ. Σινανιώτη-Μαρούδη, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πειραιώς - Δικηγόρος
Δημήτριος Γ. Σκαρίπας, Δικηγόρος
Ευάγγελος Κ. Τρανώρης, Δικηγόρος
Σωκράτης Ο. Τσαχρίδης, Δικηγόρος
Μαρία-Μαγδαληνή Β. Τσίπρα, Δικηγόρος
Μιχάλης Ι. Χατζηφώτης, Δικηγόρος
Βασίλης Κ. Χειρδάρης, Δικηγόρος
Σταύρος Ο. Χούρσουλου, Δικηγόρος

Επιμέλεια έκδοσης:

Αθανάσιος Α. Κόρμαλης, Δικηγόρος
Ηλίας Ν. Γεωργίου, Δικηγόρος
Δέσποινα Α. Αδαμοπούλου, Δικηγόρος
Α. Ι. Κεϊμαλή, Δικηγόρος

Διόρθωση κειμένων:

Γεώργιος Χ. Γαλιώτος, Δικηγόρος

Επιμέλεια εφρετηρίων:

Σταύρος Κ. Γκατσόπουλος, Δικηγόρος

Γραμματεία σύνταξης:

Παναγιώτα Α. Θωμαδάκη

Φωτοστοιχειοθεσία:

Αθανασία Γ. Ντρίνια

ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ
ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1953 ΤΟΜΟΣ 71

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΕΚΔΟΣΗ - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ: ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ακαδημίας 60 & Μαυρομιχάλη, 106 79 Αθήνα
Τηλ. 210-3398120 (Γραμματεία Σύνταξης) 210-3398158 (Φωτοστοιχειοθεσία), 210-3398243 (Διανομή)
E-mail: nob@dsa.gr (Γραμματεία Σύνταξης), nomikonima@dsa.gr (φωτοστοιχειοθεσία), nobknob@dsa.gr (Συνδρομές).

On line έκδοση: <https://beta.dsanet.gr>

- 1) Στην αρχική σελίδα κλικ στο «ΣΥΝΔΕΣΗ» (επάνω δεξιά). Πληκτρολογούμε τους κωδικούς portal και πατάμε «είσοδος»
- 2) Στο μενού αριστερά επιλέγουμε «ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ» και κατόπιν «Φυλλομέτρηση και λήψη τευχών»
- 3) Στο πεδίο χρονολογία επιλέγουμε το έτος που μας ενδιαφέρει
- 4) Από τα «αποτελέσματα αναζήτησης» κλικ στο τεύχος που μας ενδιαφέρει

Διαφορετικά ακολουθούμε τον κάτωθι σύνδεσμο:

<https://dsabooks.dianoulefsi.gr/knobview> και συνεχίζουμε από τα βήματα 3 και 4.

Ετήσια Συνδρομή:

Για δικηγόρους μη μέλη του ΔΣΑ, δικαστές, συμβολαιογράφους & δικαστικούς επιμελητές	70,00 €
Λοιπά φυσικά πρόσωπα	90,00 €
Ασκούμενοι δικηγόροι - Φοιτητές νομικών σχολών	30,00 €
Νομικά πρόσωπα Ιδιωτικού και Δημοσίου τομέα, Οργανισμούς Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης	120,00 €
Για κατοίκους εξωτερικού	140,00 €

ΠΛΗΡΩΜΗ: Με τραπεζική κατάθεση στους τραπεζικούς λογαριασμούς (IBAN) 5011-013678-065 της Τράπεζας Πειραιώς ή 151/480 32483 της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος και ενημέρωσή μας με αποστολή του αποδεικτικού κατάθεσης στην ηλεκτρονική διεύθυνση nobknob@dsa.gr. Σε όλες τις τιμές συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ 6,5%. Η συνδρομή ανανεώνεται αυτόματα εφόσον έχει εξοφληθεί το προηγούμενο έτος. Σε περίπτωση μη καταβολής της συνδρομής, γίνεται αυτόματα διακοπή στο τέταρτο τεύχος και τα έξοδα αποστολής των επόμενων επιβαρύνουν το συνδρομητή.

❖ Το χαρτί που χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή του εντύπου δεν προέρχεται από φυσικά δάση αλλά από αδειοδοτημένα δασικά φυτώρια

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: «PRINTFAIR», Βιολέττας 3, ΤΚ 13671, Αχαρναι
Τηλ. 210-2469 799, εσ. 302, e-mail: offers@printfair.gr

ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ

Διμηνιαίο νομικό περιοδικό

Περιεχόμενα

Νοέμβριος - Δεκέμβριος 6/2023

Μελέτες

- 1321 Γ. Ορφανίδη: Η συμφωνία εξυγίανσης – η συμμετοχή στη συμφωνία του Δημοσίου και των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης
- 1343 Α. Ι. Κωνσταντινίδη: Οι τροποποιήσεις στον ΚΠΔ σχετικά με τα ένδικα μέσα μετά τον ν. 4855/2021
- 1350 Ι. Π. Μάρκου: Actio pro socio και αρχή νομιμότητας

Σχολιασμένες Αποφάσεις

- ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**
- 1374 ΟΛΣΤΕ 992/2023, με σχόλιο «Εκτός σχεδίου δόμηση», Κ. Π. Σαμαρτζής
- 1384 ΣΤΕ 933/2023, με σχόλιο «Η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης και το ΣτΕ», Α. Π. Αργυρός
- ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**
- ΕΙΔΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
- 1395 ΑΠ 417/2023, με σχόλιο «Πρόωρη λύση ασφαλιστικής σύμβασης και τροχαίο ατύχημα», Π. Ν. Βρεττός
- 1405 ΑΠ 243/2023, με παρατηρήσεις «Η νομιμοποιητική λειτουργία του εννόμου συμφέροντος στην αναγνωριστική αγωγή υπό τρίτου με την εφαρμογή του κανόνα της μη υποχρεωτικής ταύτισης των υποκειμένων της αναγνωριστικής δίκης με τα υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης στην περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου σε σύμβαση ομαδικής ασφάλισης», Σ. Μ. Παπαχατζής
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ**
- 1412 Εφαθ 636/2023 Τ & 1279/ 2023 Τ, με σχόλιο «Η δυνατότητα μεταβιβάσεως απαιτήσεων από δάνεια, από μία τράπεζα σε άλλη», Ν. Κατηφόρης
- ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**
- ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1415 ΠρΑθ 6769/2023 Μ, με σχόλιο «Η υποχρεωτική διαμεσολάβηση στις διαφορές του άρθρ. 1514 § 2 ΑΚ;», Κ. Κουτσοπέλος

1420

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ
ΕΣΡ 124/2022, με σχόλιο «Ανάκληση διαγραφής Ρ/Σ λόγω ποινικής αθωωτικής απόφασης», Ε. Λασκαρίδης

Νομολογία Πολιτικών Δικαστηρίων

- ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ**
- με επιμέλεια των κ. κ. Φώτη Καρατζένη, Χριστίνας Κατσογιάννου, Νικολάου Νάκη και Μιχάλη Χατζηφώτη
- ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ**
- ΕΜΠΙΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1429 ΑΠ 107/2023
- ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1430 ΑΠ 78/2023
- 1435 ΑΠ 155/2022
- ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1437 ΑΠ 885/2022
- ΕΜΠΙΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1441 ΑΠ 750/2022
- ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1442 Εφετείου Αθηνών 3191/2023 Τ.
- ΕΜΠΙΡΑΓΜΑΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
- 1444 Εφετείου Αθηνών 4237/2023 Τ.
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ**
- 1446 Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιώς 1695/2023
- ΕΚΟΥΣΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ
- 1450 Πρωτοδικείου Χαλκίδας 89/2023 Μ.

Νομολογία Ποινικών Δικαστηρίων

- 1455-1460 Επισκόπηση πρόσφατης Νομολογίας ΑΠ 2022: Αποφάσεις Τμημάτων με επιμέλεια Σταύρου Ο. Χούρσογλου

Νομολογία Διοικητικών Δικαστηρίων

- 1461-1474 Επισκόπηση πρόσφατης Νομολογίας ΣτΕ 2023: Αποφάσεις Ολομέλειας και Τμημάτων με επιμέλεια Κ. Π. Σαμαρτζή

«*Η ως άνω, από 31.3.2008, δήλωση βούλησης ακύρωσης του ασφαλιστηρίου συμβολαίου [...] (δεν δύναται να θεωρηθεί) ως νεώτερη αντίθετη και έγκυρη, καταργητική της συμβάσεως ασφαλίσεως συμφωνία [...] καθόσον δεν τηρήθηκε ο συστατικός έγγραφος τύπος που θεσπίστηκε για πρώτη φορά με το άρθρο 11^ο του π.δ. 237/1986 το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 9 του ν. 3557/2007*».

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛ. ΒΡΕΤΤΟΣ

Δικηγόρος Αθηνών
pnvrettos@gmail.com

Άρειος Πάγος (Α1' Τμήμα)
Αριθ. 243/2023

Προεδρεύουσα: **Ε. Κιουπτσίδου-Στρατουδάκη, Αρεοπαγίτης**
Εισηγήτρια: **Ι. Κλάπα-Χριστοδουλέα, Αρεοπαγίτης**
Δικηγόροι: **Η. Χαρίτος, Β. Νακοπούλου**

Σύμβαση ομαδικής ασφάλισης για ίδιο λογαριασμό με λήπτη της ασφάλισης και δικαιούχο του ασφαλίματος το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα με σκοπό την εξασφάλιση απαίτησης από σύμβαση δανείου. Επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου λόγω θανάτου του δανειολήπτη. Άμεσο ένομο συμφέρον τρίτου, εγγυητή στη σύμβαση δανείου, για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής με σκοπό την αναγνώριση ισχύος της ένδικης ασφαλιστικής σύμβασης.

(...) Από τις διατάξεις των άρθρων 1 § 1, 2 και 5 § 2 εδ. β' του ν. 2496/1997 συνάγεται ότι, με την ασφαλιστική σύμβαση, η ασφαλιστική επιχείρηση (ασφαλιστής) αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει, έναντι ασφαλιστρού, στο συμβαλλόμενο της (λήπτη της ασφάλισης) ή σε τρίτο παροχή (ασφάλισμα) σε χρήμα ή, εφόσον υπάρχει ειδική συμφωνία, άλλη παροχή σε είδος, όταν επέλθει το περιστατικό, από το οποίο συμφωνήθηκε να εξαρτάται η υποχρέωσή της (ασφαλιστική περίπτωση). Λήπτης της ασφάλισης είναι το πρόσωπο που καταρτίζει την ασφαλιστική σύμβαση με τον ασφαλιστή και αναλαμβάνει την καταβολή των ασφαλιστρών. Ασφαλισμένος δε είναι το πρόσωπο, που σχετίζεται με την ασφάλιση, αφού αυτή σε δικό του κίνδυνο αφορά, αλλά δεν μετέχει απαραίτητα

στις ασφαλιστικές συμφωνίες. Ειδικότερα, είναι το πρόσωπο, του οποίου το συμφέρον απειλείται από τον κίνδυνο (στις ασφαλίσεις ζημιών) ή το πρόσωπο, τη ζωή ή την υγεία του οποίου αφορά η ασφάλιση (στις ασφαλίσεις προσώπων). Ωστόσο, εκτός από τα άνω πρόσωπα, με την ασφάλιση σχετίζεται και ο δικαιούχος του ασφαλίματος, εκείνος, δηλαδή, στον οποίο, όταν πραγματοποιηθεί ο κίνδυνος, θα καταβληθεί η ασφαλιστική παροχή. Ο δικαιούχος του ασφαλίματος μπορεί να ταυτίζεται με το λήπτη της ασφάλισης ή τον ασφαλισμένο, είναι, όμως, δυνατό να είναι και τρίτο πρόσωπο. Περαιτέρω, στην ασφάλιση προσώπων, ένα ασφαλιστήριο μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα φυσικά πρόσωπα, ως ασφαλισμένους, η διάρκεια ή τα συμβάντα της ζωής των οποίων, έχουν συνδεθεί συμβατικά με την υποχρέωση του ασφαλιστή για ασφάλισμα. Το είδος αυτό ονομάζεται ομαδική ασφάλιση και αποτελεί θεσμό των συναλλαγών. Στην ομαδική ασφάλιση καταρτίζεται μεν με μια ασφαλιστική σύμβαση, ιδρύει, όμως, περισσότερες ασφαλιστικές σχέσεις, καθώς απέναντι στον ασφαλιστή υπάρχει ένας μεν αντισυμβαλλόμενος (λήπτης της ασφάλισης), αλλά και πολλοί ασφαλισμένοι, οι οποίοι, κάτω από τις ίδιες συνθήκες, υπόκεινται στους ίδιους κανόνες. Αντισυμβαλλόμενος-λήπτης της ασφάλισης είναι το πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, του επιχειρηματία, το οποίο συμβάλλεται με τον ασφαλιστή, ασφαλισμένοι δε, δηλαδή, τα πρόσωπα που πλήττονται από την πραγματοποίηση του κινδύνου, είναι τα κατ' ιδίαν μέλη της ομάδας, που υπόκεινται σε αυτόν. Αντισυμβαλλόμενος του ασφαλιστή-λήπτη της ασφάλισης, οφειλέτης των ασφαλιστρών και αποδέκτης οποιασδήποτε αναγκαίας ειδοποίησης σχετικής με την ασφάλιση, παραμένει ο επιχειρηματίας, ο οποίος συμβάλλεται με τον ασφαλιστή και όχι ο μεγάλος αριθμός των ασφαλισμένων. Στην ομαδική ασφάλιση επί της ζωής τρίτου, αλλά και εν γένει στις ασφαλίσεις προσώπων, δικαιούχος του ασφαλίματος μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 28 § 1 του ν. 2496/1997, να οριστεί είτε ο ίδιος ο εκάστοτε ασφαλισμένος, δηλαδή, το πρόσωπο, που πλήττεται από την πραγματοποίηση του κινδύνου (θάνατος, αναπηρία, αθένεια), είτε το πρόσωπο που κατονομάζεται

από τον ίδιο τον ασφαλισμένο, είτε, τέλος, αυτός ο αντισυμβαλλόμενος-λήπτης της ασφάλισης. Όταν ως δικαιούχος του ασφαλισματος ορίζεται άλλο πρόσωπο από τον αντισυμβαλλόμενο-λήπτη της ασφάλισης και ειδικότερα είτε ο ίδιος ο ασφαλισμένος ή τρίτο πρόσωπο, που αυτός κατονομάζει, τότε η σύμβαση ομαδικής ασφάλισης επί της ζωής ή της υγείας τρίτου προσλαμβάνει το χαρακτήρα της γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου και ο ασφαλισμένος ή, κατά περίπτωση, ο τρίτος, που αυτός έχει κατονομάσει, με την πραγματοποίηση του ασφαλιστικού κινδύνου, αποκτούν το ασφάλισμα εξ ιδίου δικαίου και αποκτούν ευθεία αγωγή κατά του ασφαλιστή. Παράλληλα με εκείνο του ασφαλισμένου ή του τρίτου, αλλά, ανεξάρτητα από αυτό, δικαίωμα έχει, στην περίπτωση αυτή, από το άρθρο 410 του ΑΚ και ο αντισυμβαλλόμενος-λήπτης της ασφάλισης, ως δέκτης της υπόσχεσης, να απαιτήσει από τον ασφαλιστή να καταβάλει το ασφάλισμα στον ασφαλισμένο ή στον τρίτο, που αυτός έχει κατονομάσει. Αντίθετα, όταν δικαιούχος του ασφαλισματος ορίζεται ο αντισυμβαλλόμενος-λήπτης της ασφάλισης (και όχι ο ασφαλισμένος ή ο τρίτος που αυτός κατονομάζει), τότε η σύμβαση ομαδικής ασφάλισης επί της ζωής ή της υγείας τρίτου προσλαμβάνει, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 2496/1997, τη μορφή της ασφάλισης για ίδιο λογαριασμό και δεν φέρει τα χαρακτηριστικά της σύμβασης υπέρ τρίτου. Στην περίπτωση αυτή, δικαιούχος του ασφαλισματος και δέκτης της υπόσχεσης του ασφαλιστή είναι ο αντισυμβαλλόμενος και όχι ο ασφαλισμένος, ο οποίος, απλώς, αποτελεί το πρόσωπο του κινδύνου, χωρίς παράλληλα να έχει την ιδιότητα του δικαιούχου του ασφαλισματος ή του δέκτη της υπόσχεσης του ασφαλιστή. Συνεπώς, αυτός ουδέν από τη σύμβαση της ομαδικής ασφάλισης (και εν γένει προσώπου) δικαίωμα αντλεί και γι' αυτό δεν νομιμοποιείται να ασκήσει τις από τα άρθρα 410 και 411 του ΑΚ αγωγές, διότι το δικαίωμα αυτό ανήκει στον αντισυμβαλλόμενο-λήπτη της ασφάλισης και μόνον αυτός νομιμοποιείται να το ασκήσει. Τέτοια σύμβαση ομαδικής ασφάλισης επί της ζωής για ίδιο λογαριασμό μπορεί να συνάψει μία τράπεζα, προκειμένου να ασφαλίσει την αποπληρωμή των δανείων, που χορηγεί στους πε-

λάτες της-δανειολήπτες κατά των κινδύνων θανάτου τους ή ανικανότητάς τους για εργασία ή ασθένειάς τους. Επομένως, αν έχει συναφθεί τέτοια σύμβαση, ο ασφαλισμένος-δανειολήπτης ουδέν εξ αυτής δικαίωμα αντλεί, μόνη δε νομιμοποιούμενη να ασκήσει τα εξ αυτής δικαιώματα, μόλις ο ασφαλιστικός κίνδυνος πραγματοποιηθεί, να ζητήσει, δηλαδή, με αγωγή από τον ασφαλιστή να της καταβάλει το ασφάλισμα είναι η δανειστρία τράπεζα, στο πρόσωπο της οποίας συμπίπτουν ο ιδιότητες του αντισυμβαλλόμενου-λήπτη της ασφάλισης και του δικαιούχου του ασφαλισματος. Στην περίπτωση αυτή, μόνον αν και αφότου ο ασφαλιστής καταβάλει στη δανειολήπτρια τράπεζα το ασφάλισμα, αποσβήνεται και η υποχρέωση του δανειολήπτη να της αποδώσει το δάνειο. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 68 του ΚΠολΔ δικαστική προστασία έχει το δικαίωμα να ζητήσει όποιος έχει άμεσο έννομο συμφέρον, ενώ, κατά το άρθρο 70 του ίδιου Κώδικα, όποιος έχει έννομο συμφέρον να αναγνωρισθεί η ύπαρξη ή η μη ύπαρξη κάποιας έννομης σχέσης, μπορεί να εγείρει σχετική αγωγή. Με την αναγνωριστική αγωγή (σε αντιδιαστολή προς την καταψηφιστική) επιδιώκεται μόνο η αναγνώριση, δηλαδή, η αυθεντική διάγνωση μιας έννομης σχέσης, είτε ότι αυτή υπάρχει, είτε ότι δεν υπάρχει, με την έννοια του δικαιώματος ή της υποχρέωσης ή του συμπλέγματος δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ως έννομη σχέση, η ύπαρξη ή η ανυπαρξία της οποίας είναι αντικείμενο της αναγνωριστικής αγωγής και της απόφασης, νοείται η βιοτική σχέση, που ρυθμίζεται από το εξ αντικείμενου δικαιο και συνεπάγεται ή ενέχει, ως περιεχόμενό της, σε σχέση με άλλο πρόσωπο ή αντικείμενο, ένα τουλάχιστον δικαίωμα ή μια υποχρέωση ή δέσμη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και όχι απλών πραγματικών περιστατικών ή προϋποθέσεων δικαιώματος ή αξίωσης. Διάδικοι στην αναγνωριστική αγωγή δεν είναι αναγκαίο να είναι τα μέρη της έννομης σχέσης, αλλά αρκεί η ύπαρξη ή η ανυπαρξία αυτή μεταξύ του ενάγοντος ή του εναγόμενου και ενός τρίτου ή γενικά μεταξύ τρίτων στην έννομη περιοχή των σχέσεων του ενάγοντος, το οποίο λειτουργεί νομιμοποιητικά. Συνεπώς, είναι δυνατή η άσκηση αναγνωριστικής αγωγής κατά τρίτου προσώπου ή

υπό τρίτου προσώπου, αν δικαιολογείται έννομο συμφέρον. Έννομο δε συμφέρον υπάρχει, όταν η αιτούμενη διάγνωση είναι κατάλληλο μέσο άρσεως της υφισταμένης αβεβαιότητας στις σχέσεις των διαδίκων και αποτροπής σχετικών με αυτό παρουσών ή μελλουσών δικαστικών διενέξεων, ιδίως δε οριστικών με δύναμη δεδικασμένου. Δεν είναι δε απαραίτητο να συμπίπτουν οι διάδικοι της αναγνωριστικής δίκης προς τα υποκείμενα της αναγνωριστικής έννομης σχέσεως (ΑΠ 102/2022, ΑΠ 1070/2021, ΑΠ 974/2017, ΑΠ 134/2015, ΑΠ 508/2013, ΑΠ 780/2007, ΑΠ 941/1993). Οι εν λόγω διαδικαστικές προϋποθέσεις της νομιμοποίησης των διαδίκων και της συνδρομής έννομου συμφέροντος συνιστούν ουσιαστικές προϋποθέσεις παροχής έννομης προστασίας και η παραβίασή τους εμπίπτει στον αναιρετικό λόγο από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ (ΟΛΑΠ 25/2008, ΟΛΑΠ 18/2005, ΑΠ 102/2022, ΑΠ 656/2020, ΑΠ 40/2018, ΑΠ 2068/2017, ΑΠ 458/2017). Στην προκειμένη περίπτωση, με τον πρώτα λόγο της υπό κρίση αίτησης αναιρέσης προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 του ΚΠολΔ αναιρετική πλημμέλεια, συνισταμένη στο ότι το Εφετείο, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, εσφαλμένα εφαρμόζοντας τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 68 και 70 του ΚΠολΔ, απέρριψε την από 14.7.2008 (.../.../2008) αγωγή, που άσκησε η ήδη αναιρεσείουσα κατά της δεύτερης των εναγομένων ήδη αναιρεσίβλητης (μετά την παραδεκτή παραίτηση από το αγωγικό δικόγραφο ως προς την πρώτη των εναγομένων), ως απαράδεκτη, ελλείπει εννόμου συμφέροντος της ενάγουσας. Από την παραδεκτή, κατ' άρθρο 561 § 2 του ΚΠολΔ, επισκόπηση του ως άνω αγωγικού δικογράφου, ως προς το ενδιαφέρον τον αναιρετικό έλεγχο τμήμα αυτής, προκύπτει ότι η ενάγουσα και ήδη αναιρεσείουσα υποστήριξε τα εξής: (...) Με βάση αυτό το ιστορικό, η ενάγουσα και ήδη αναιρεσείουσα ζητούσε, εκτός των άλλων, να αναγνωριστεί ότι η β' εναγομένη και ήδη αναιρεσίβλητη, ασφαλιστική εταιρεία, είναι υποχρεωμένη να καταβάλει στην Ε.** Τράπεζα και νυν Α.Β.** το ασφαλισμα του .../5.3.2001 ομαδικού ασφαλιστηρίου, που συνίσταται στο οφειλόμενο ποσό του .../4.4. 2001

δανείου, κατά την προηγούμενη ημέρα επέλευσης του κινδύνου (17.7.2004) και στους τόκους υπερημερίας ενός μήνα, με βάση τις σχετικές καταστάσεις δανειοληπτών της δανειστρίας τράπεζας. Επισημαίνεται ότι με την .../2012 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών έγινε δεκτή ως νόμο και ουσία βάσιμη η ως άνω αγωγή, ως προς το προαναφερόμενο αίτημά της. Με την αναιρεσίβλητη απόφαση, παραδεκτώς επισκοπούμενη, έγινε τοπικά και κατ' ουσία δεκτή η έφεση της εναγομένης και ήδη αναιρεσίβλητης ασφαλιστικής εταιρείας και, στη συνέχεια, απορρίφθηκε η αγωγή ως απαράδεκτη, για το λόγο ότι η ενάγουσα και ήδη αναιρεσείουσα δεν έχει άμεσο έννομο συμφέρον για την άσκηση της ένδικης αναγνωριστικής αγωγής, αφού η έννομη προστασία που ζητείται με τη μορφή της έκδοσης αναγνωριστικής απόφασης δεν αποτελεί πρόσφορο μέτρο αποτροπής της βλάβης που απειλείται σε βάρος της. Έτσι, όμως, όπως έκρινε το Εφετείο, εσφαλμένα, εφάρμοσε τις ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 68 και 70 του ΚΠολΔ και τούτο διότι, κατά τα στην αγωγή εκτιθέμενα, συντρέχει περίπτωση αβεβαιότητας ως προς την ισχύ ή μη της ένδικης ασφαλιστικής συμβάσεως, που καταρτίστηκε μεταξύ της εναγομένης-εκκαλούσας και ήδη αναιρεσίβλητης, ασφαλιστικής εταιρείας και της τρίτης (ως προς τη δίκη αυτή) αντισυμβαλλόμενης της-λήπτριας της ασφάλισης και δικαιούχου του ασφαλισματος, ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας. Υφίσταται δε άμεσο έννομο συμφέρον της ενάγουσας-εφεσίβλητης και ήδη αναιρεσείουσας, καθόσον η άρση της αβεβαιότητας περί της ισχύος ή μη της προαναφερόμενης ασφαλιστικής συμβάσεως και της συνδρομής ή μη λόγου εξαιρέσεως από την ασφαλιστική αποζημίωση, με έκδοση αναγνωριστικής απόφασης, επηρεάζονται άμεσα τα συμφέροντά της, ως εγγυήτριας, στη σύμβαση δανείου, που καταρτίστηκε μεταξύ του ήδη αποβιώσαντος συζύγου της (πρωτοφειλέτη) και της ίδιας ως άνω τραπεζικής εταιρείας, η θέση της σε μελλοντικές δικαστικές διενέξεις της με την αυτήν, δεδομένου ότι, σε περίπτωση αναγνώρισης της υποχρέωσης της εναγομένης-εκκαλούσας και ήδη αναιρεσίβλητης να καταβάλει την ασφαλιστική αποζημίωση στην τράπεζα, με την

είσπραξη της οποίας, επέρχεται απόσβεση της κύριας οφειλής, επέρχεται, εντεύθεν, ελευθέρωση αυτής από το εκ της εγγυήσεως χρέος της, όπως, επίσης και στην περίπτωση παραπτώσεως, κατά την προαναφερόμενη έννοια, της τράπεζας να επιδιώξει την είσπραξη της ασφαλιστικής αποζημίωσης προς εξόφληση του ποσού του δανείου. Συνεπώς, ο πρώτος ανααιρετικός λόγος τυγχάνει βάσιμος, ως δε εκ της ανααιρετικής εμπέλειάς του, παρέλκει η έρευνα των λοιπών αιτιάσεων της ανααιρεσίμου και, εντεύθεν, η υπό κρίση αίτηση αναίρεσης πρέπει να γίνει δεκτή και να ανααιρεθεί στο σύνολό της προσβαλλόμενη εφετειακή απόφαση.

[...]

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η νομιμοποιητική λειτουργία του εννόμου συμφέροντος στην αναγνωριστική αγωγή υπό τρίτου με την εφαρμογή του κανόνα της μη υποχρεωτικής ταύτισης των υποκειμένων της αναγνωριστικής δίκης με τα υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης στην περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου σε σύμβαση ομαδικής ασφάλισης

I. Στη σχολιαζόμενη απόφαση το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο εξέτασε και έκρινε το ζήτημα της εφαρμογής του κανόνα της μη υποχρεωτικής ταύτισης των υποκειμένων της αναγνωριστικής δίκης με τα υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης στην περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου σε σύμβαση ομαδικής ασφάλισης. Η ι-διαιτερότητα της συγκεκριμένης απόφασης συνίσταται στο γεγονός ότι η επίδικη αγωγή ασκήθηκε από τον εγγυητή της σύμβασης δανείου κατά του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και της ασφαλιστικής εταιρείας με αίτημα, μεταξύ άλλων, την αναγνώριση της υποχρέωσης της ασφαλιστικής εταιρείας να καταβάλει στην εναγόμενη τράπεζα το ασφάλισμα που προέβλεπε η σύμβαση ομαδικής ασφάλισης, λόγω επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου. Αντικείμενο της διάταξης του άρθρου 847 ΑΚ είναι η ανάληψη από τον εγγυητή της υποχρέωσης απέναντι στο δανειστή να εκπληρώσει την παροχή του πρωτοφειλέτη, αν δεν το πράξει ο τελευταίος¹. Με την, εν λόγω, ρύθμιση η ενοχή του εγγυητή, λόγω της αυξημένης προστασίας που επιβάλλει ο νομο-

θέτης², προσλαμβάνει παρεπόμενο και επικουρικό χαρακτήρα έναντι του πρωτοφειλέτη, δεδομένου ότι ο εγγυητής αναλαμβάνει την εξασφάλιση και ενίσχυση μιας οφειλής τρίτου, αφιλοκερδώς, για λόγους που ανάγονται σε κάποια κοινωνική ή ηθική επιταγή³.

Η διάταξη του άρθρου 864 ΑΚ εισάγει τον κανόνα αυτόματης ελευθέρωσης του εγγυητή με την απόσβεση της κύριας οφειλής, χωρίς να ενδιαφέρει ο τρόπος απόσβεσής της, αρκεί αυτή να μην προκλήθηκε από πταίσμα του⁴. Η ευρεία ερμηνεία του όρου «ασφάλειες» στη διάταξη του άρθρου 863 ΑΚ, καλύπτοντας κάθε είδους δικαιώματα ή προνόμια που έχουν παραχωρηθεί στον δανειστή, με σύμβαση ή από το νόμο, για την εξασφάλισή της απαίτησής του, όπως υποθήκη, ενέχυρο και άλλες παρεπόμενες ασφάλειες κατ' άρθρο 457 ΑΚ⁵, εφαρμόζεται στη σχολιαζόμενη απόφαση, καθώς στη μείζονα σκέψη του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, συμπεριλαμβάνεται και η παραίτηση του δανειστή από το δικαίωμά του για το ασφάλισμα ως λόγος ελευθέρωσης του εγγυητή.

II. Αξιοσημείωτη είναι, στη σχολιαζόμενη απόφαση, η οριοθέτηση της έννομης σχέσης που δημιουργείται κατά την κατάρτιση της σύμβασης ομαδικής ασφάλισης μεταξύ του ασφαλιστή, του λήπτη της ασφάλισης και του δικαιούχου του ασφαλίματος. Και τούτο γιατί ο προσδιορισμός του δικαιούχου του ασφαλίματος αποκτά ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου ότι μόνο αυτός νομιμοποιείται να ζητήσει την πληρωμή του ασφαλίματος σε αυτόν, ασκώντας και αγωγή κατά του ασφαλιστή με αίτημα να του καταβάλει ασφάλισμα⁶. Κομβικής σημασίας στοιχείο για τον προσδιορισμό μιας ασφάλισης ως ομαδικής είναι η ύπαρξη ενός λήπτη που καλύπτει όμοιο κίνδυνο, πολλών ασφαλισμένων, με τους οποίους συνδέεται με όμοια ή κοινή έννομη σχέση, που αποτέλεσε την αφορμή για τη σύναψή της⁷. Η έλλειψη ειδικότερης νομοθετικής πρόβλεψης για την έννοια, την τυπολογία και τις έννομες συνέπειες της ομαδικής ασφάλισης, με εξαίρεση την αποσπασματική μνεία της § 3 του

2. ΟΛΑΠ 13/2015 ΧρΙδΔ 2015. 675, ΑΠ 1384/2013 ΧρΙδΔ 2014. 343.

3. Άγγ. Κορνηλάκης, Αντίθεση της σύμβασης εγγυήσης στα χρηστά ήθη λόγω τραπεζικής πίστωσης αρχικά αναξιόχρεου οφειλέτη εν αγνοία του εγγυητή, ΕΛΛΔνη 2013. 1560.

4. Ζέπος, ΕρμΑΚ, 864 αριθ. 1, ΑΠ 579/2011, ΑΠ 186/2001.

5. Γ. Γεωργιάδης, Η ευθύνη του εγγυητή και ο παρεπόμενος χαρακτήρας της, § 19 αριθ. 18,

6. Ιωάννης Κ. Ρόκας, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης I- Το Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2021, ΙΙ 325.

7. Ιωάννης Κ. Ρόκας, Δίκαιο Ιδιωτικής Ασφάλισης I- Το Συμβατικό Ασφαλιστικό Δίκαιο, 2021, ΙΙ 147.

1. Καραγκουνίδης σε Απόστολος Σ. Γεωργιάδης, Σύντομη Ερμηνεία του Αστικού Κώδικα, σ. 1919.

άρθρου 29 του ν. 2496/1997, όπου προβλέπεται, με ασφαλή τρόπο, η άσκηση του δικαιώματος εξαγοράς από τον λήπτη της ασφάλισης στην ομαδική ασφάλιση, δεν παρεμπόδιζε τη συστηματική νομολογιακή εφαρμογή των διατάξεων του ν. 2496/1997 και στις συμβάσεις ομαδικής ασφάλισης⁸. Άλλωστε, η ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των ασφαλισμένων σε ομαδικές ασφάλισεις, με την οποία ιδρύονται περισσότερες ασφαλιστικές σχέσεις μεταξύ του ασφαλιστή, του λήπτη της ασφάλισης και των ασφαλισμένων, ερείδεται και στη διάταξη του άρθρου 9 του ν. 2496/1997, ως χαρακτηριστική περίπτωση ασφάλισης για λογαριασμό τρίτου, και ταυτοχρόνως εφαρμόζονται συμπληρωματικά οι διατάξεις του ΑΚ για τη σύμβαση υπέρ τρίτου⁹. Εξάλλου, η ομαδική ασφάλιση, ως σύμβαση ασφάλισης προσώπων που περιλαμβάνει περισσότερα φυσικά πρόσωπα, ως ασφαλισμένους, η διάρκεια ή τα συμβάντα της ζωής των οποίων, έχουν συνδεθεί συμβατικά με την υποχρέωση του ασφαλιστή για ασφάλισμα, αποτελεί θεσμό των συναλλαγών που βρίσκεται σε εξέλιξη και υπό διαμόρφωση¹⁰. Το άρθρο 28 του ν. 2496/1997 κατοχυρώνει τον θεσμό της ασφάλισης ζωής, η οποία μπορεί να λειτουργεί, μεταξύ άλλων, και ως μέσο εξασφάλισης του δανειστή κατά την παροχή πίστωσης σε δανειολήπτη-οφειλέτη για την περίπτωση αδυναμίας του τελευταίου να εξοφλήσει το χρέος λόγω θανάτου του¹¹.

Η εκδοχή της σύναψης ασφάλισης ζωής για την εξασφάλιση αποπληρωμής δανείου αποτελεί τη συνήθη πρακτική των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και φέρει τα εννοιολογικά χαρακτηριστικά της σύμβασης ομαδικής ασφάλισης επί της ζωής για ίδιο λογαριασμό, σύμφωνα με την οποία το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα συνάπτει σύμβαση ομαδικής ασφάλισης ζωής για να ασφαλίσει την αποπληρωμή των δανείων που χορηγεί στους πελάτες της-δανειολήπτες κατά των κινδύνων θανάτου τους, της ανικανότητάς τους για εργασία και της ασθένειάς τους. Επομένως, αν έχει συναφθεί τέτοια σύμβαση, ο ασφαλισμένος-δανειολήπτης ουδέν εξ αυτής δικαίωμα αντλεί, μόνη δε νομιμοποιούμενη να ασκήσει τα εξ αυτής δικαιώματα, μόλις ο ασφαλιστικός κίνδυνος πραγματοποιηθεί, να αξιώσει, δηλαδή, με αγωγή από τον ασφαλιστή να της καταβάλει το ασφάλισμα είναι η δανείστρια τράπεζα, στο πρόσωπο της οποίας συμπίπτουν οι ιδιότητες του αντισυμβαλλομένου-λήπτη της

ασφάλισης και του δικαιούχου του ασφαρίσματος¹². Εξάλλου, σημαντικό μέρος της νομολογίας των ελληνικών δικαστηρίων αποδέχεται ότι, ούτε πλαγιαστικά, κατά το άρθρο 72 ΚΠολΔ, ο ασφαλισμένος δανειολήπτης νομιμοποιείται, στην περίπτωση αυτή, να ασκήσει κατά του ασφαλιστή την αξίωση της δανείστριας τράπεζας για την καταβολή του ασφαρίσματος, αν η αξίωση έχει γεννηθεί και η τράπεζα αδρανή να την ασκήσει, διότι, μεταξύ των προϋποθέσεων άσκησης της πλαγιαστικής αγωγής, είναι η ιδιότητα του πλαγιαστικού ενάγοντος ως δανειστή του δικαιούχου της αξίωσης που ασκείται με την αγωγή, στην προκειμένη περίπτωση, δε, ο ασφαλισμένος δανειολήπτης δεν είναι δανειστής αλλά οφειλέτης της τράπεζας¹³. Αν η δανείστρια τράπεζα έχει ασφαλίσει την αποπληρωμή του δανείου κατά του κινδύνου θανάτου ή ανικανότητας του δανειολήπτη για εργασία από ατύχημα ή ασθένεια και ο ασφαλιστικός κίνδυνος επέλθει, τούτο και μόνο δεν επιφέρει την απόσβεση των υποχρεώσεων του δανειολήπτη, όπως άλλωστε κρίθηκε και στη σχολιαζόμενη απόφαση, αλλά, μόνον αν και αφότου ο ασφαλιστής καταβάλει στην δανειολήπτρια τράπεζα το ασφάλισμα, αποσβήνεται και η υποχρέωση του δανειολήπτη να της αποδώσει το δάνειο¹⁴.

Σε αντίθεση με τα ανωτέρω, ισχυρός αντίλογος διαμορφώνεται από αντικρουόμενη νομολογία, σύμφωνα με την οποία με τη σύμβαση αυτή, ουσιαστικά, ασφαρίζεται παράλληλα και ο ίδιος ο δανειολήπτης από τους κινδύνους αυτούς, οι οποίοι, αν επέλθουν, θα έχουν ως συνέπεια είτε ο ίδιος είτε, σε περίπτωση θανάτου του, οι κληρονόμοι του, να περιέλθουν σε αδυναμία εξόφλησης του δανείου, γι' αυτό αποτελεί συνήθης πρακτική να περιλαμβάνεται ο όρος ότι ο ίδιος ο ασφαλισμένος δανειολήπτης θα καταβάλει στον ασφαλιστή το συμφωνηθέν ασφάλιστρο. Συνάγεται, δηλαδή, ότι αν επέλθει η συμφωνηθείσα ασφαλιστική περίπτωση, ο ασφαλιστής υποχρεούται να καταβάλει στην τράπεζα (λήπτρια της ασφάλισης) το ασφάλισμα, (που στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι το ανεξόφλητο ποσό του δανείου), και, συνεπώς, αν η δανείστρια τράπεζα, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, είναι, κατ' αρχήν, η μόνη που νομιμοποιείται ενεργητικά να στραφεί κατά του ασφαλιστή και να ζητήσει να της καταβληθεί το ασφάλισμα, αδρανή και δεν ασκεί την κατά του ασφαλιστή αξίωσή της αυτή, τότε ο ασφαλισμένος δανειολήπτης ή, όταν η ασφαλιστική περίπτωση επήλθε με τον θάνατό του, οι κληρονό-

8. ΕφΑθ 1035/2023, ΕφΑθ 595/2020.

9. Χ. Βερβενιώτης, Ομαδική Ασφάλιση, Επισκεμδικ 2007. 689.

10. ΕφΔ 32/2021· ΕφΑθ 6050/2013.

11. Μ. Δεμοιράκου, σε Ι. Ρόκα, Ασφαλιστική Σύμβαση- Κατ' άρθρο ερμηνεία του ν. 2496/1997, 2014, άρθρ. 28 αριθ. 5.

12. ΕφΔ 32/2021, ΑΠ 243/2023.

13. ΑΠ 885/1994, ΕφΔ 32/2021, ΕφΘ 2919/2006, ΕφΘ 2528/2003.

14. ΕφΑθ 595/2020.

μοι του, ως έχοντες άμεσο έννομο συμφέρον, μπορούν να ασκήσουν κατά της αδρανούς να διεκδικήσει το ασφαλισμα λήπτριας της ασφάλισης και δικαιούχου του ασφαλισματος τράπεζας και κατά του ασφαλιστή όχι μόνο αναγνωριστική αγωγή κατά το άρθρο 70 ΚΠολΔ, με την οποία θα ζητούν, προς άρση της δημιουργούμενης αβεβαιότητας, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του ασφαλιστή να καταβάλει στην τράπεζα το ασφαλισμα, αλλά και πλαγιαστική αγωγή κατά του ασφαλιστή κατά το άρθρο 72 ΚΠολΔ, ασκώντας κατά του τελευταίου την αξίωση της δανείστριας τράπεζας για την καταβολή του ασφαλισματος, αφού η αξίωση έχει γεννηθεί και η τράπεζα αδρανή να την ασκήσει, δεδομένου ότι, μεταξύ των προϋποθέσεων άσκησης της πλαγιαστικής αγωγής, είναι και η ιδιότητα του πλαγιαστικώς ενάγοντος ως δανειστή του δικαιούχου της αξίωσης, που ασκείται με την αγωγή¹⁵, και, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ασφαλισμένος δανειολήπτης, εκτός από οφειλέτης της τράπεζας ως υπόχρεος απόδοσης του ληφθέντος δανείου, είναι και δανειστής αυτής, γιατί από την μεταξύ τους συμβατική σχέση έχει "αξίωση ελευθερώσεως" κατά της τράπεζας, δηλαδή αξίωση να προβεί αυτή στην είσπραξη του ασφαλισματος, όταν επέλθει η ασφαλιστική περίπτωση, ώστε να ελευθερωθεί ο ίδιος από την υποχρέωσή του να της καταβάλει τις υπολειπόμενες δόσεις του δανείου¹⁶.

III. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, η ύπαρξη άμεσου εννόμου συμφέροντος, θεμελιώδης προϋπόθεση για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής υπό τρίτου, εν προκειμένω του εγγυητή της επιδίκης σύμβασης δανείου, αποτέλεσε το βασικό αντικείμενο έρευνας του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου στη σχολιαζόμενη απόφαση. Κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 70 του ΚΠολΔ είναι δυνατή η αναγνώριση με αγωγή της υπάρξεως ή ανυπαρξίας έννομης σχέσεως ιδιωτικού δικαίου, η οποία υπάγεται στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων και τελεί σε κατάσταση αβεβαιότητας, εφόσον συντρέχει έννομο συμφέρον. Επιπρόσθετα, για την παροχή δικαστικής προστασίας επιβάλλεται η συνδρομή άμεσου εννόμου συμφέροντος, με την έννοια ότι αναφέρεται σε υπαρκτές έννομες σχέσεις και υφίσταται γενικά όταν πρόκειται για αβεβαιότητα της έννομης σχέσης, από την οποία δημιουργείται κίνδυνος για τα συμφέροντα του ενάγοντος, είτε άμεσος, είτε επικείμενος είτε εξαρτώμενος από τη συνδρομή και άλλου μελλοντικού περιστατικού, σε αποτροπή κινδύνου του οποίου

τείνει η αιτούμενη αναγνώριση¹⁷. Περαιτέρω, εκ του άρθρου 70 ΚΠολΔ συνάγεται ακόμη, ότι έννομο συμφέρον για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής υφίσταται όταν η προκαλούμενη με την αγωγή αυτή δικαστική απόφαση είναι σε θέση να διαλευκάνει την αμφισβητούμενη ύπαρξη ή ανυπαρξία της έννομης σχέσης, να άρει τη σχετική αβεβαιότητα και να αποτρέψει σχετικές μ' αυτό παρούσες ή μέλλουσες δικαστικές διενέξεις και μάλιστα οριστικά και με δύναμη δεδικασμένου¹⁸. Αυτό σημαίνει ότι έννομο συμφέρον συντρέχει όχι μόνον στο πρόσωπο του δικαιούχου της προς αναγνώριση έννομης σχέσης, αλλά και του τρίτου μη δικαιούχου, εφόσον από την μεταξύ άλλων σχέση, επηρεάζεται η δική του νομική, έναντι της έννομης σχέσης, θέση¹⁹.

Συνεπώς, είναι δυνατή η μη ταύτιση των διαδίκων της αναγνωριστικής αγωγής με τα υποκείμενα της αναγνωριστικής έννομης σχέσης²⁰. Κριτήριο αποτελεί η συνδρομή εννόμου συμφέροντος, που επιτελεί εν προκειμένω νομιμοποιητική λειτουργία²¹. Η ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση των διαδίκων εξαρτάται από την αντικειμενική κρίση, εάν ο ενάγων δικαιολογεί έννομο συμφέρον να ασκήσει την αναγνωριστική αγωγή, δίχως να ασκεί επιρροή το στοιχείο της συνδρομής ή μη της ιδιότητας των διαδίκων ως υποκειμένων της ουσιαστικής έννομης σχέσης²². Ιδίως κατά τις τελευταίες δεκαετίες είναι έκδηλη η τάση, να διευρύνεται η έννοια των υποκειμένων της δίκης, ώστε να περιλαμβάνει στο πεδίο της, πέραν των αμέσως ενδιαφερόμενων (68 ΚΠολΔ), δηλαδή των αμέσως θιγόμενων στα έννομα συμφέροντά τους, ευρύτερους κοινωνικούς οργανισμούς, οι οποίοι μάχονται για την αποτελεσματική κατοχύρωση ευρύτερα νοούμενων κοινωνικών συμφερόντων²³.

17. Γ.-Α. Γεωργιάδης, σε Χ.Απαλαγάκη – Σ.Σταματόπουλο, Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, άρθρα 1-494, άρθρο 68, αριθ. 12, ΑΠ 334/2016.

18. ΑΠ 102/2022, ΑΠ 134/2015.

19. Βαθρακοκοίλης, ΚΠολΔ, υπό το άρθρο 70, αριθ. 7, 19, 100 και 102.

20. ΑΠ 102/2022, ΑΠ 1070/2021, ΑΠ 947/2017, ΑΠ 134/2015, ΑΠ 508/2013, ΑΠ 1192/2007, ΑΠ 851/2002.

21. Κ. Καλαβρός., Πολιτική Δικονομία, Γεν. Μέρος, 2016, σ. 72· Νίκας Ν., Πολιτική Δικονομία, τ. Ι, 2003, σ. 451 - ΟΛΑΠ 18/2005· ΑΠ 508/2013 ΝΟΜΟΣ· ΑΠ 851/2022 ΕΛΛΔνη 44 (2003). 1271.

22. Κ. Οικονόμου, σε Απαλαγάκη/ Σταματόπουλου, Ο Νέος Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, αριθ. 1-494, άρθρ. 70, αριθ. 29.

23. Τέτοιο χαρακτήρα παρουσιάζει το, απαλλαγμένο από ουσιαστικού δικαίου εκτιμήσεις, ένδοκο βοήθημα της συλλογικής αγωγής των ενώσεων καταναλωτών (άρθρ. 10 ΙΧ ν. 2251/1994), καθώς και η δυνατότητα του εισαγγελέα να ασκεί ο ίδιος αγωγή

15. ΑΠ 462/2020, ΑΠ 965/2015.

16. ΑΠ 1348/2022.

Είναι, επομένως, ενδεχόμενο η επίδικη έννομη σχέση να συνδέει όχι τον ενάγοντα προς τον εναγόμενο, αλλά τον ενάγοντα προς τρίτο ή τον εναγόμενο προς τρίτο, αρκεί να συντρέχει η προϋπόθεση του έννομου συμφέροντος, το οποίο λειτουργεί νομιμοποιητικά και αναπληρώνει την ελλείπουσα νομιμοποίηση των διαδίκων²⁴. Το τρίτο, σε σχέση με τον ουσιαστικό δικαιούχο, πρόσωπο, δύναται δηλαδή να επιδιώκει την κατοχύρωση ενός αμφισβητούμενου ιδιωτικού δικαιώματος ή έννομης σχέσης, προσλαμβάνοντας έτσι την ιδιότητα του υποκειμένου της πολιτικής δίκης, στο πλαίσιο της οποίας μάχεται για αλλότριο, ουσιαστικά, δικαίωμα. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, άλλοτε κατά ρητή νομοθετική επιλογή, όπως λ.χ. στην περίπτωση του συνδίκου πτωχεύσεως, άλλοτε δε επειδή το ίδιο το τρίτο πρόσωπο επιθυμεί να προβεί στην άρση, προς όφελός του, της, μεταξύ άλλων υφιστάμενης διένεξης (λ.χ. κατόπιν ασκήσεως, της, κατ' άρθρ. 72 ΚΠολΔ, πλαγιαστικής αγωγής)²⁵. Σε κάθε περίπτωση, το έννομο συμφέρον, περιστέλλοντας τα υποκειμενικά όρια του θεσμού της πολιτικής δίκης, εντάσσοντας σε αυτά, κατά κανόνα, τον αμέσως ενδιαφερόμενο, απονέμει στον τρίτο την ιδιότητα του ενεργού υποκειμένου της διαδικασίας, μόνο στις εξαιρετικές εκκίνες περιπτώσεις, κατά τις οποίες ανάλογη δυνατότητα του παρέχει ο ουσιαστικός ή δικονομικός νομοθέτης²⁶.

Ωστόσο, είτε πρόκειται για την κατοχύρωση ευρύτερων κοινωνικών συμφερόντων, είτε για τη διασφάλιση ενός αλλότριου δικαιώματος, το υποκείμενο της εκάστοτε ουσιαστικής έννομης σχέσης δεν ταυτίζεται υποχρεωτικά, με το αντίστοιχο υποκείμενο της δικονομικής έννομης σχέσης. Υποκείμενα της δίκης μπορεί να καθίστανται και τρίτα, σε σχέση με το επίδικο ουσιαστικό δικαίωμα ή έννομη σχέση, πρόσωπα. Έτσι, η στενή σύνδεση και αλληλεξάρτηση μεταξύ των υποκειμένων της ουσιαστικής και της δικονομικής έννομης σχέσης, δεν αποτελεί πάντοτε αναγκαία προϋπόθεση για τη διεξαγωγή της δίκης. Άλλωστε, η απόλυτη εξομίωσή τους θα οδηγούσε αυτόχρονα στην αποδοχή, παρωχημένων πλέον, θεωρητικών αντιλήψεων, αναφορικά

με το ζήτημα του προσδιορισμού της πολυσήμαντης έννοιας των διαδίκων²⁷. Παγίως, εντούτοις, γίνεται πλέον δεκτή, η κατίσχυση της τυπικής (ή δικονομικής) έννοιας των διαδίκων, μέσω της οποίας επιτυγχάνεται και η αυτονόμησή της από τη διαδικαστική προϋπόθεση της νομιμοποίησης, η οποία επιτελεί σαφώς διακριτή, σε σχέση με αυτή, δικονομική λειτουργία. Ταυτοχρόνως, μόνο μέσω της επίκλησης του τυπικού κριτηρίου για την αποσαφήνιση της έννοιας των διαδίκων, παρέχεται επαρκής δογματική αιτιολόγηση της δυνατότητας συστάσεως της δικονομικής έννομης σχέσης μεταξύ προσώπων, τα οποία, από την άψη του ουσιαστικού δικαίου, δεν μετείχαν στην επίδικη έννομη σχέση, χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος αντινομιών²⁸.

Έτσι, σύμφωνα με το θεσμό της, κατ' άρθρο 70 ΚΠολΔ, αναγνωριστικής αγωγής, καταφάσκει η εν γένει δυνατότητα άσκησής της από ή εναντίον τρίτου προσώπου, αμέτοχου στην υπό αναγνώριση έννομη σχέση²⁹, ιδίως, δε, όταν ο κύριος σκοπός της αναγνωριστικής αγωγής είναι η άρση της αβεβαιότητας στην έννομη κατάσταση του ενάγοντος, μέσω της έκδοσης αναγνωριστικής δικαστικής απόφασης, η οποία δύναται να αποτελέσει πρόσφορο και αναγκαίο μέσο προς αποκατάσταση της ασφάλειας δικαίου. Την, εν λόγω, αμφισβήτηση ενδεχομένως να προκαλεί ορισμένο τρίτο πρόσωπο³⁰, δημιουργώντας αμφιβολίες ως προς τη νομική θέση ενός εκ των υποκειμένων της ουσιαστικής έννομης σχέσης. Μπορεί, όμως, να ισχύει και το ακριβώς αντίθετο. Η αμφισβήτηση συγκεκριμένης ουσιαστικής έννομης σχέσης δεν επιδρά στην έννομη θέση μόνο εκείνων των προσώπων, τα οποία αντλούν δικαιώματα από αυτή, αλλά πιθανόν να θίγει και τα εννόμως προστατευόμενα συμφέροντα τρίτου, ουσιαστικά αμέτοχου σε αυτή, προσώπου. Σε αυτές, ακριβώς, τις περιπτώσεις αναδύεται η σημασία της συνδρομής της γενικής ρήτηρας του εννόμου

ακυρώσεως του γάμου (1378 άρθρ. Ι ΑΚ).

24. Κ.Κεραμέας, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 1986, σ. 137-138, Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία Ι, 2003, §37, αριθ. 8. σ. 451, ΑΠ 780/2007, ΑΠ 1192/2007, ΑΠ 1205/2000, ΕφΑθ 595/2020.

25. Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, 2005, σ. 26-27.

26. Κ.Κεραμέας, Δικαστική προστασία του καταναλωτή, Νομικές Μελέτες ΙΙ, 1994, σ. 260· Λ. Σινανιώτης, Η νομιμοποίησης των διαδίκων εν τη πολιτική δίκη, 1965, σ. 65 επ.

27. Π. Γέσιου - Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, 1998 (ανατυπ.), σ. 22, υποσ. 10, Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, 1987, σ. 93.

28. Η αποδοχή της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής, ως ειδικότερης και αυτοτελούς μορφής έννομης προστασίας συνδέεται, άλλωστε, και με την τυπική έννοια των διαδίκων. Για την αποδοχή της αρνητικής αναγνωριστικής αγωγής, η έννοια των διαδίκων πρέπει να παρίσταται όχι μόνο αφηρημένα ανεξάρτητη από την ουσιαστική έννομη σχέση, αλλά συγκεκριμένα απαγκιστρωμένη από το ζήτημα αυτής της ίδιας της ύπαρξής της.

29. Κ.Κεραμέας, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 1986, σ. 137-138, Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία Ι, 2003, § 37, αριθ. 8, σ. 451.

30. ΕφΑθ 5205/1975.

συμφέροντος στο πλαίσιο της αναγνωριστικής δίκης. Η θεμελίωση της συνδρομής του δεν άγει, αποκλειστικά και μόνο, στην αιτιολόγηση της δικαστικής επιδιώξεως του επίδικου ουσιαστικού δικαιώματος ή έννομης σχέσης, αλλά συμπροσδιορίζει και το ζήτημα του ενεργητικά ή παθητικά νομιμοποιούμενου προσώπου³¹.

Υπό το φως των ανωτέρω, το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, στη σχολιαζόμενη απόφαση, απέφυγε τη σταλατική και, εν πολλοίς, δογματική ερμηνεία του εννόμου συμφέροντος και ορθά αναγνώρισε τη συνδρομή άμεσου εννόμου συμφέροντος σε τρίτο, εγγυητή σύμβασης δανείου, και συνεπώς το οικονομικό προνόμιο έγερσης αναγνωριστικής αγωγής εναντίον χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και ασφαλιστικής εταιρείας με αντικείμενο τη δικαστική αναγνώριση της υποχρέωσης της τελευταίας για καταβολή ασφαλισματος στην πρώτη (τράπεζα), αν και ο ίδιος δεν είναι φορέας της αντίστοιχης αξίωσης, προκειμένου να αρθεί η αβεβαιότητα περί της ισχύος ή μη της επίδικης ασφαλιστικής σύμβασης και της συνδρομής ή μη λόγου εξαιρέσεως από την ασφαλιστική αποζημίωση, ως πρόσφορο μέτρο αποτροπής της βλάβης των συμφερόντων του (τρίτου) και αποτροπής του επαγόμενου κινδύνου για τα έννομα συμφέροντά του, δεδομένου ότι η καταβολή του ασφαλισματος άγει σε απαλλαγή του από την υποχρέωση απόδοσης του δανείου, απόσβεση της κύριας οφειλής και, εν τέλει, ελευθέρωσή του από το, εκ της εγγυήσεως, χρέος του.

IV. Συμπερασματικά, η πολυπλοκότητα των ασφαλιστικών σχέσεων που δημιουργούνται σε μία ομαδική ασφάλιση και οι αναπόφευκτες νομολογιακές συγκρούσεις, υπό το πρίσμα του τρέχοντος χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, αναδεικνύουν την αναγκαιότητα θέσπισης ειδικού πλέγματος ρυθμίσεων, το οποίο θα αποκαταστήσει με επάρκεια το υφιστάμενο νομοθετικό έλλειμμα στον Ασφαλιστικό Νόμο, θα άρει τις ερμηνευτικές αμφισημίες και θα επαναφέρει την απαιτούμενη ασφάλεια δικαίου στο πεδίο των συναλλαγών.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ

Δικηγόρος, MSc

Υπ. Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου

31. Κ. Μακρίδου, Η αόριστη αγωγή και οι δυνατότητες θεμελίωσης της, 2006, σ. 70 επ., Γ. Μητσόπουλος, Η αναγνωριστική αγωγή κατά το ελληνικό δικονομικό δίκαιο, 1947 (ανασυπ. 1989), σ. 136 επ., Φ. Τριανταφύλλου-Αλμπανίδου, Το έννομο συμφέρον του ενάγοντος, 1994, σ. 194.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τριμελές Εφετείο Αθηνών
Αριθ. 636/2023*

Δικαστής: Δ. Παυλόγιαννη, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγητής: Κ. Μαρτίνος, Εφέτης
Δικηγόροι: Κ. Κλεισούρας, Δ. Γαβουνέλης, Α. Διβριώτη, Κ. Ρούσσο

Μη νόμιμη η μεταβίβαση τραπεζικών απαιτήσεων σε άλλη Τράπεζα ως αντιβαίνουσα στη διάταξη του αρθρ. 174 ΑΚ, καθόσον οι διατάξεις του ν. 4354/2015 αποτελούν διατάξεις αναγκαστικού δικαίου [Άρθρο 184 §§ 3, 4 και 5 του ν. 4548/2018, 68, 73, 495 §1, 496, 499, 511, 516 §§ 1 και 2, 518 § 2 και 532 ΚΠολΔ, ν. 4354/2015, 1 § 1β' ν.4336/2015, 12 § 2 ν. 4643/2019, §§ 3, 6 και 7 άρθρον 65 ν. 4172/2013, 3 § 1, 11 § 2 ν. 4261/2014, § 1 άρθρον 4 Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, 5 ν. 3606/2007, 33, 174 ΑΚ, 1, 3, 9/2021 Κανονισμός Ρώμης Ι (ΕΚ) 593/2008].

Τριμελές Εφετείο Αθηνών
Αριθ. 1279/2023*

Δικαστής: Μ. Μαλτέζου, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγητής: Δ. Κοντόπουλος, Εφέτης
Δικηγόροι: Α. Τσόκος, Κ. Ρούσσο, Κ. Κλεισούρας, Δ. Γαβουνέλης, Κ. Φασουλή

Η μεταβίβαση τραπεζικών απαιτήσεων από μία τράπεζα σε άλλη είναι νόμιμη, διότι εντάσσεται στις επιτρεπόμενες από το νόμο δραστηριότητες των τραπεζικών οργανισμών (Άρθρα 1-3 ν. 4354/2015, 70 § 1 ν. 4389/2016, 2 και 3 § 1 ν. 4261/2014, 10 ν. 3156/2003, 65 § 3 ν. 4172/2013, 3, 33, 174, 479, 455, 458, 513 ΑΚ, 11 ν. 4261/2014, 3 § 1, 10 § 1, 21 Κανονισμού Ρώμης Ι (ΕΚ) 593/2008, ν. 1905/1990, 14 § 10 ν. 3148/2003, 92 § 1 ν. 3601/2007, 18, 19 και 21 Οδηγίας 2000/12/ΕΚ).

ΣΧΟΛΙΟ

Η δυνατότητα μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια, εξυπηρετούμενα ή μη, από μια τράπεζα σε άλλη

Οι σχολιαζόμενες αποφάσεις κατέληξαν σε διαμετρικά

* Τα κείμενα των αποφάσεων έχουν δημοσιευθεί στο τεύχος Ιουλίου-Αυγούστου ΝοB 71(2023)/4. 895 και 902 αντίστοιχα, με σχόλιο Δ. Γ. Σκαρίνα.